

Kierkegaard-studiets historie i Japan

af MASARU OTANI

Som introduktion til en oversigt over Kierkegaard-studiet i Japan vil jeg indlede med et tilbageblik. For et halvt århundrede siden begyndte man i Japan at interessere sig for den danske tænker. Allerede i 1906 fremkom der i Wasedauniversitetets litterære tidsskrift to betydningsfulde artikler. Den ene, der omhandlede relationen mellem Søren Kierkegaards tanke i »Enten-Eller« og »Alt eller Intet« i Henrik Ibsens »Brand«, var skrevet af kritikeren, digteren og litteraturforskeren *Bin Ueda* (1876–1916), forfatteren til den anden artikel »Kierkegaards livssyn« var professor i filosofi ved Wasedauniversitetet *Chikusui Kaneko*. Han skrev den på grundlag af Høffding, men den er det ældste dokument om Kierkegaard i Japan. Gennem disse artikler fik nogle yngre japanske videnskabsmænd efterhånden interesse for Søren Kierkegaard. I denne sammenhæng vil jeg nævne *Kanzo Uchimura* (1861–1930), en af de største kristne ledere i Japan i nyere tid, hvis kristne og kirkelige anskuelser stod Søren Kierkegaard nær. Han skrev i det samme år (1906) i »Bibelstudie« om Kierkegaards anskuelse af troende. Bagefter beskrev han ofte Kierkegaards stilling til kirken, og han betragtede Kierkegaard som repræsentant for a-ekklesianisme, der var hans credo, og derfor kæmpede han også mod den »ekklesianisme«, som kalder sig selv a-ekklesianisme. Han led og blev mishandlet. Selve hans virksomhed var en slags martyrium, men at der i virkeligheden i japanerens natur findes en lidenskab for martyrium, viser Po Christão martyriets dramatiske og blodige historie i Japan. I hans lille engelske bog »A story of Denmark«, der handlede om Danmark efter 1864, nævntes naturligvis Søren Kierkegaards navn.

I 1915 udgav *Tetsuro Watsuji*, der tidligere havde været professor i etik ved Tokyo's universitet, den første større bog om Søren Kierkegaard. Den

var skrevet på basis af tyske oversættelser af hans værker. Man må her erindre, at Japan i sin tidligere civilisationsperiode fik den største indflydelse fra Tyskland. Det er derfor, den japanske intellekt så meget hurtigere kunne tage Kierkegaard til sig som sin ejendom, end tilfældet var med Frankrig og Amerika.

I de følgende år voksede interessen mere og mere i Japan, idet man blev klar over, at den dialektiske teologi og den samtidige tyske filosofi havde et af sine udspring fra Søren Kierkegaard, og man beskæftigede sig nu i højere grad med Kierkegaard-studiet. Så kom den tid, da Søren Kierkegaards værker blev oversat til japansk, ganske vist fra tysk og ikke direkte fra dansk. Før den anden verdenskrig har vi allerede den forsøgsvisse oversættelse af Kierkegaards udvalgte værker i tre bind, der indeholder ni af hans værker (1935) samt fire enkelte oversættelser.

Kierkegaard-studierne fortsattes selv midt under den anden verdenskrig med usvækket lidenskab, så der ved krigens afslutning forelå en hel række nye oversættelser i manuskript. Imidlertid var det efter krigen på grund af inflationen meget vanskeligt at få bøger trykt, men det lykkedes alligevel i 1948 yderligere at udgive femten af Søren Kierkegaards værker, af hvilke tre er oversat direkte fra dansk.

På den tid blev det japanske Søren Kierkegaard-selskab (præsident: professor, dr. *Risaku Mutai*) stiftet i 1949. Det skulle være et samlingssted for dem, der havde fået interesse for Danmarks store tænker. Selskabet har for øjeblikket 40 medlemmer. Det virker på forskellige måder; dels arrangerer det videnskabelige studiekredse, dels sammenkomster, hvoraf afsnit af Kierkegaards værker læses både på tysk og dansk og diskuteres. For øjeblikket studerer man »Filosofiske Smuler« og bruger N. Thulstrups kommenterede udgave. Der afholdes også offentlige foredrag, og selskabet udgiver sit eget tidsskrift. Ydermere lykkedes det i 1953–1954 at udvirke den tredje udgave af »Udvalgte Værker« i fire bind direkte fra dansk, og der er tillige planer om en udgivelse af hans samlede værker på japansk oversat direkte fra dansk. Det bliver formentlig på dette punkt, at jeg vil kunne yde mit bidrag til den japanske Kierkegaard-litteratur.

Foruden ovennævnte er der blevet udgivet 29 oversættelser af Kierkegaards værker efter krigen, heri medregnet flere oversættelser af samme

værk, f. eks. er »Sygdommen til Døden« udkommet i hele seks forskellige oversættelser. Det ser jo lidt mærkeligt ud, men man må erindre, at der nu er 90 millioner indbyggere i Japan. De hidtidige oversættelser mangler desværre nogle vigtige værker. Foruden oversættelser har vi tolv originale Kierkegaard-studier, der er udgivet som enkelte bøger. Efter offentliggørelsen af den første af ovennævnte Kierkegaardstudier (af dr. *Watsuji*) gik der 21 år, til min pseudonyme (*Kiyoshi Bochi*) Kierkegaard-bog, hvis vanskeligt oversættelige japanske titel nærmest må betegnes som »Præ-gudsforhold«, udkom i 1936 som den anden originale enkelte Kierkegaard-studie. Disse studier baseres på tyske eller engelske oversættelser af Kierkegaards værker undtagen min anden afhandling »Den indirekte meddelelse og gentagelsens dialektik hos Kierkegaard« (1953), hvori jeg forsøger at udfinde en form for grundig meddelelse af sandheden i Kierkegaards original.

Desuden er det bemærkelsesværdigt, at Høffdings »Søren Kierkegaard som Philosoph«, oversat i 1935, spiller en stor rolle ved indførelse i Kierkegaards verden, og at Howard A. Johnson's foredrag om »Nøgle til forståelse af Kierkegaard«, udgivet på japansk 1953, er forfatterens debutarbejde.

Foruden disse bøger har vi mere end 70 specielle essays om Kierkegaard, men der er ved siden af dem utallige andre bøger og afhandlinger, der har nogen relation til Kierkegaard (f. eks. om Nietzsche, Heidegger, Jaspers, Barth, Sartre, Pascal, Dostojevski, Marx o. s. v.).

De første japanske Kierkegaard-studier kommer med andre ord efter Tysklands (1873), Ruslands (1894), Frankrigs (1897), Tjekkoslovaekiets (1901), Hollands (1905), (Skandinavien indtager i dette tilfælde en særstilling), men hvad angår mængden af litteratur og den fra Kierkegaard kommende indflydelses styrke overgår Japan langt andre lande med undtagelse af Tyskland.

Man betragte nu den filosofiske, teologiske og litterære verden i Japan i lyset af Kierkegaards indflydelse.

Fra gammel tid har man i Japan været ivrig for at bringe Vestens vægtige filosofiske tanker ind i landet. Efter et fuldstændigt studium af euro-

pæisk filosofi er japanske tænkere meget positivt indstillet overfor Søren Kierkegaard.

En af de betydeligste filosoffer i det moderne Japan, der har skabt et filosofisk system, som sikkert står på et internationalt højt niveau, den nu afdøde *Kitaro Nishida*, hvis værker nu bliver oversat til tysk, fattede tidligt interesse for Søren Kierkegaard. Hans originale filosofiske system, hvori han søger at skabe en syntese mellem det orientalske buddhistiske livssyn og den europæiske filosofi, hvilken for ham betyder den absolutte død eller »intet« (»mu«), og andre elementer tyder på, at han var påvirket af Kierkegaard.

En ledende moderne filosof, *Hajime Tanabe*, henviser også ofte til Kierkegaard, og vi kan i hans princip: Subjekt – objekt – ombytning finde paralleler til Søren Kierkegaards tanker, og næsten alle unge japanske tænkere mener, Kierkegaard er antagelig.

I Modsætning til, hvad tilfældet er med den filosofiske situation, er der i Japan ikke nogen videre almindelig kristen tradition, som der er i Europa. Der findes ingen populær folkelig kristenhed i Kierkegaards betydning hos os, men der findes opbyggelige virksomheder, bestående af kristne præster og teologer på forskelligt stadium. Af denne grund er det nødvendigt for os, at vi skal stræbe efter at forstå omstændighederne og baggrunden på dette område så redeligt som muligt for at forstå Kierkegaard. På den anden side må vi have lov til at indtage et frit kritisk synspunkt overfor alle religiøse trin, men her regner vi med hjælp fra den sejge spekulationskraft i den orientalske religiøse tænkning, som på visse punkter er meget lig kerneretningen i Kierkegaards tænkning; man kan især i den forbindelse påpege den japanske Mahayana buddhisme.

I den japanske litterære verden har unge mennesker fået nogle ideer fra Kierkegaard, men ikke direkte, derimod igennem den franske eksistentia-lisme som mode betragtet, eller gennem den romantiske misforståelse af Kierkegaards stil. Næsten alle bøger af de såkaldte eksistentialister er blevet oversat til japansk, og de er så udbredt overalt i Japan, at Kierkegaard er blevet kendt som en af de berømteste eksistentialister. Denne verdens fælles misforståelse, der er opstået efter hans død, skal fjernes også i Japan.

Specielle Kierkegaard-studier i Japan vil i fremtiden gå sine egne veje for så vidt uafhængig af europæiske landes resultater. Kierkegaards uundgåelige udtalelse og ytring i dens radikale karakter synes at være blevet forstået bedre i Japan end i andre lande. Medfødt modvilje imod overfladisk æstetisme og pragmatisme er en apriorisk stemning hos alle Japanere, der af den grund kan føle megen sympati for Kierkegaard.

Nu er den banebrydende periode i Japans Kierkegaard-studier forbi, forhåbentlig kommer belærende japanske studier snart op i et verdensplan.